

виникають внаслідок здійснення інвестиційної підтримки інноваційної діяльності, що і є напрямом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Головного управління статистики в Івано-Франківській області. URL: <http://www.ifstat.gov.ua>.
2. Інвестиційна діяльність в Івано-Франківській області: стат. зб. / ред. Ю. О. Макар. Івано-Франківськ: Головне управління статистики в Івано-Франківській обл., 2019. 126 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. The World Bank. URL: <http://data.worldbank.org>.
5. Цанько О.О. Дослідження факторів інвестиційної привабливості регіону у контексті формування засад забезпечення його конкурентоспроможності. Науковий вісник Мукачівського державного університету, Вип 1 (7). 2017. С.170-174.

УДК:352:336.1

**МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІЙ**

Кулик Т. П., Соківка І. І.

Івано-Франківський національний технічний Університет нафти і газу

e-mail: kulyktetiana@gmail.com

тел. 050-690-06-20

Жодна територія сьогодні не є економічним островом. Країни, регіони, міста, села розташовані в єдиному просторі і належать до глобальної економічної системи. Ефективне управління місцевим розвитком пов'язане з розумінням світових тенденцій та використанням закономірностей глобальної економіки на користь розвитку громади. ХХІ сторіччя визнано епохою розвитку територій, створення агломерацій та формування нових «точок росту».

Збільшення диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів України свідчить про необхідність активізації процесів реформування та запровадження нових інструментів державного регулювання, які базуються на кращому світовому та європейському досвіді. Протягом останніх років у країнах Центральної та Східної Європи накопичено значний досвід реформування політики й інституцій, що здійснюють державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Необхідність державного регулювання виникає через нездатність ринкової саморегуляції вирішувати певні кардинальні питання економічного розвитку країни і регіонів. Сьогодні

необхідно знайти баланс між ринковим і державним регулюванням, тобто їх оптимальне поєднання.

Світова практика розглядає місцевий економічний розвиток як інструмент державного втручання та як комплексний підхід для забезпечення соціально-економічного розвитку регіону. Феномен явища «місцевий економічний розвиток» (далі – МЕР) виник внаслідок процесів глобалізації, які стають головними чинниками в майбутньому розвитку світової економіки. В українському законодавстві, поняття «місцевий розвиток» чи «місцевий економічний розвиток» практично не зустрічається і юридично відсутні. Частіше всього ми маємо справу з поняттям «регіональний розвиток» (розвиток областей, районів), що пояснюється довгою історією високого рівня централізації державної влади і обмеженими можливостями територіальних громад впливати на свій розвиток.

Термін «місцевий економічний розвиток» часто плутають з термінами: економічний розвиток громади, розвиток бізнесу, регіональне/міське планування та промисловий розвиток. Між усіма цими термінами є дещо спільне, а також певний ступінь дублювання та взаємопов'язаності. Поза тим ці терміни не є синонімами.

Місцевий розвиток чи розвиток територіальних громад у високорозвинених країнах світу має пряме відношення до «місцевого економічного розвитку». Насправді, МЕР є об'єктивним і складним багатогранним процесом, він стосується відносно завершеної суспільно економічної одиниці, в якій проявляються всі сторони життєдіяльності суспільства. Ця багатогранність і комплексність процесу місцевого розвитку вимагає запровадження складних, системних підходів та залучення значної кількості спеціалістів з різних галузей та врахування і узгодження позицій, адже їх бачення можуть бути такими, що суперечать один одному, а іноді й навіть цілком протилежними. Важливість, складність та багатогранність МЕР пояснює наявність великого розмаїття визначень.

У світовій практиці місцевий економічний розвиток розглядається, як комплекс інтегрованих заходів, спрямованих на створення чи вдосконалення системи соціально-економічних зв'язків для забезпечення сталого розвитку економіки певної території [1, с. 75].

Світовий банк пропонує таке визначення: «Місцевий економічний розвиток – це процес, в якому громадянськість, бізнес та партнери з неурядового сектору працюють колективно над формуванням кращих умов для економічного зростання і створення робочих місць; метою місцевого економічного розвитку є покращення якості життя для всіх» [2, с. 4].

У документах Програми ООН із населених пунктів (ООН-Хабітат) використовується таке визначення: «Місцевий економічний розвиток являє собою процес співпраці місцевої громади з усіма секторами, метою якої є стимулювання місцевої підприємницької ініціативи для забезпечення життєздатності та сталості місцевої економіки; це інструмент сприяння

створенню нових робочих місць і покращенню якості життя всіх, у т. ч. бідних і маргінальних верств населення» [3, с. 7].

Місцеве економічне зростання у широкому розумінні – це постійний ріст добробуту населення, яке проживає на окремих територіях держави – у містах та селах [1, с. 50].

Досвід економічно розвинених країн, в яких концепція місцевого економічного розвитку набула поширення ще у 60-х роках ХХ ст., показує, що на

різних етапах розвитку глобальної, національної та місцевої економіки змінюється зміст концепції місцевого економічного розвитку, а тому змінюється і практика застосування механізмів її фінансування [4].

Всі ці та інші визначення характеризують місцевий розвиток наступними ознаками:

- це процес, діяльність, а не стан;
- це спільна діяльність громади;
- це партнерство влади громади та бізнесу;
- суб'єктом діяльності з місцевого розвитку місцева громада: населення території або декілька місцевих громад, об'єднаних єдиними цілями;
- рушійною силою розвитку є фактори місцевих конкурентних переваг;
- двигуном розвитку територіальної громади є економіка;
- критерієм розвитку є задоволення потреб членів громади, підвищення життєвого рівня населення, зростання стандартів життя.

Успішність реалізації політики МЕР суттєво залежить від рівня наявних повноважень місцевих органів влади, а також системи балансу і розподілу повноважень між державним, регіональним (обласним) та місцевим (органами місцевого самоврядування) рівнями влади. Відомо, що високі параметри якості життя громадян та рівні розвитку економік найбільш розвинутих країн світу спричинені, зокрема, порівняно високим рівнем децентралізації, тобто значним обсягом повноважень та відповідних ресурсів для їх реалізації, переданих (делегованих) державами на «регіональний» та «місцевий» рівні управління.

Економічний розвиток є пріоритетом, двигуном і ресурсом процесу змін, але в більшій чи меншій мірі він повинен враховувати необхідні компроміси в громадах, забезпечувати баланс між баченням інтересів бізнесу, суспільного та природоохоронного розвитку в перспективі. Якщо економічне зростання є бурхливим і швидким, необхідно першочергово формувати пріоритети по забезпеченню соціального добробуту із гарантіями екологічної безпеки [6]. І навпаки, коли економіка перебуває в стані стагнації, необхідно приділяти увагу, в першу чергу, вирішенню проблем економічного розвитку.

Отже, розвиток економіки на місцевому рівні створює умови та генерує ресурси, необхідні для місцевого розвитку в інших сферах. Місцевий розвиток це процес певних змін у місцевій системі територіальної громади, який призводить до покращення якості життя зараз і в майбутньому, це

партнерство інтересів громади, підприємницьких кіл та ОМС для підвищення добробуту кожного члена громади і всіх загалом. Успішність та динаміка МЕР визначається широким спектром чинників і умов – від стану муніципальної інфраструктури до якості бізнес-середовища й інвестиційного клімату в регіоні. Проте нині в Україні остаточно не сформовано комплексне розуміння МЕР як системи взаємопов'язаних та взаємоузгоджених механізмів і заходів.

Список використаних джерел:

1. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку: теорія і практика. Вид. 2-ге. Львів: Літопис, 2002. 414 с.
2. Local Economic Development. Developing and Implementing Local Economic Development Strategies and Action Plans. World Bank. Washington, 2006. с. 91
3. Trousdale, William. Strategic Planning for Local Economic Development. The Manual. Vol. I: Concepts & Process. UNHabitat and Ecoplan International Inc., 2003.
4. Институциональные меры реализации стратегии регионального развития: обзор международного опыта. URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/947/946/1223/259-277.pdf>.
5. Злобіна О.В. Закордонний досвід реалізації політики забезпечення місцевого економічного розвитку. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 9-1. С. 41-46.
6. Тарасова, Т. О., Черчата, А. О., Ставерська, Т. О. (2019). Обліково-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту в умовах сталого розвитку підприємства. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості»*, (2(20)), 142-153. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2019-2\(20\)-142-153](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2019-2(20)-142-153).

УДК:332.1

ПОЛІТИЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕКСКЛЮЗІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ

М. В. Максимчук

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України»

e-mail: regionmak@i.ua

Під політичною та економічною ексклюзією слід розуміти механізми, що відділяють критичну масу людей від головних політичних та економічних процесів, обмежують їхній доступ до важливих політичних інститутів, що